

Sodišče: Višje sodišče v Ljubljani

Oddelek: Gospodarski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSLJ:2019:I.CPG.287.2017

Evidenčna številka: VSL00021038

Datum odločbe: 19.03.2019

Senat, sodnik posameznik: Irena Dovnik (preds.), dr. Damjan Orož (poroč.), Andreja Strmčnik Izak

Področje: CIVILNO PROCESNO PRAVO - OBLIGACIJSKO PRAVO - ODVETNIŠTVO - PRAVO
EVROPSKE UNIJE - VARSTVO POTROŠNIKOV

Institut: odškodnina - odgovornost za izdelek - škoda zaradi zaupanja - pravo, ki ga je treba uporabiti -
odgovornost proizvajalca - *napaka* stvari - rok za uveljavljanje zahtevka - prekluzivni rok - stroški postopka -
potrebni stroški - materialni stroški - potni stroški pooblaščenca stranke - pooblaščenec, ki ni odvetnik

Zveza: OZ člen 155, 458, 459, 480, 480/1. ZVPot člen 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 11a. ZPP člen 155, 163, 163/2.
Direktiva Sveta z dne 25. julija 1985 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z
odgovornostjo za proizvode z napako člen 6, 6/1, 9, 9/1, 9/1-b

Jedro

Odgovornost proizvajalca za izdelke z napako se ne presoja po določbi 155. člena OZ, temveč po določbah ZVPot.

Izrek

I. Pritožbi se delno ugodi in se sodba sodišča prve stopnje v izpodbijani II. točki izreka spremeni tako, da se znesek 7.259,16 EUR nadomesti z zneskom 6.727,18 EUR, v III. točki izreka pa tako, da se znesek 201,50 EUR nadomesti z zneskom 39,54 EUR. V preostalem delu se pritožba zavrne in se v izpodbijanem, a nespremenjenem delu potrdi sodba sodišča prve stopnje.

II. Predlog tožeče stranke za povrnitev pritožbenih stroškov se zavrne.

III. Tožena stranka sama krije stroške odgovora na pritožbo.

Obrazložitev

1. Z uvodoma navedeno sodbo je sodišče prve stopnje zavrnilo tožbeni zahtevek na plačilo 211.464,84 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 6. 5. 2014 dalje ter zahtevek na povračilo pravnih stroškov (I. točka izreka). Tožeči stranki je naložilo, da toženi stranki povrne 7.259,16 EUR, stranskemu intervenientu pa 201,50 EUR pravnih stroškov (II. in III. točka izreka).

2. Zoper takšno sodbo se je iz vseh pritožbenih razlogov po prvem odstavku 338. člena Zakona o pravdnem postopku (v nadaljevanju ZPP) pritožila tožeča stranka. Višjemu sodišču je predlagala, da izpodbijano sodbo spremeni tako, da tožbenemu zahtevku v celoti ugoti oziroma podrejeno, da jo razveljavi in vrne zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje, vse s stroškovno posledico. Zahtevala je povrnitev pritožbenih stroškov.

3. Tožena stranka je na pritožbo odgovorila in višjemu sodišču predlagala, da jo kot neutemeljeno zavrne. Priglasila je stroške odgovora na pritožbo.

4. Pritožba je delno utemeljena.

5. Glede na navedbe tožeče stranke, je tožeča stranka leta 2011 protipožarno zaščitila jekleno konstrukcijo v poslovno skladiščnem kompleksu naročnika F. d. d. Protipožarno zaščito je izvedla z izdelki iz programa P., katere ji je na podlagi sklenjene pogodbe dobavila tožena stranka kot njihov proizvajalec. Po navedbah tožeče stranke omenjeni premaz ni zagotavljal funkcije protipožarne zaščite (po nanosu je prišlo do luščenja, razpok in odstopanja protipožarnega premaza ter podpravljanja nosilne jeklene konstrukcije). Naročnik F. d. d. je zahteval odpravo napak in tožeča stranka se je odločila, da jih bom odpravila sama. V zvezi s tem so ji nastali stroški. S tožbo je zahtevala njihovo povrnitev. Zatrjevani temelj je bila odgovornost proizvajalca stvari z napako (prvi odstavek 155. člena Obligacijskega zakonika, v nadaljevanju OZ).

6. Odgovornost proizvajalca za izdelke z napako je urejena v 155. členu OZ in v 4. do 11a. členu Zakona o varstvu potrošnikov (v nadaljevanju ZVPot). Določbe zadnje navedenega zakona ne veljajo le za potrošnike kot oškodovance, temveč za vsakega oškodovanca (11a. člen ZVPot).

7. ZVPot je, kolikor ureja odgovornost za izdelek, skušal v slovensko pravo prenesti vsebino Direktive št. 85/374/EGS o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z odgovornostjo za proizvod z napako. Dolgoletna sodna praksa Sodišča Evropske unije je, da je namen Direktive št. 85/374/EGS doseči popolno harmonizacijo predpisov o odgovornosti proizvajalca za napako. Vsako odstopanje v korist oškodovancu (in na škodo proizvajalca) pomeni kršitev direktive, razen če direktiva sama ne dopušča odstopanja. To stališče je jasno izraženo že v odločbi C-183/00 iz leta 2002, tč. 30. Novejše sodne odločbe stališče o popolni harmonizaciji le še potrjujejo (npr. odločbi C-127/04, tč. 35 in C 310/13, tč. 23; enako tudi odločbi VSL I Cp 1397/2016, tč. 8, in VSL I Cpg 664/2017, tč. 29). Tudi morebitno odstopanje v korist proizvajalca bi torej pomenilo kršitev direktive, razen če direktiva sama ne dopušča odstopanja.

8. Načelo evropskemu pravu zveste razlage nacionalnih predpisov nalaga sodišču, da si nacionalno pravo v okviru dopustnih razlagalnih pravil razloži tako, da je uporabljeno nacionalno pravo v skladu z evropskim sekundarnim pravom. Višje sodišče je v tem primeru to tudi storilo in prav zato prvega odstavka 155. člena OZ ni uporabilo. Utemeljenost zahtevka je presojalo na temelju 4. člena in nasl. ZVPot (enako že odločbi VSL I Cp 1397/2016 in VSL I Cpg 664/2017). Preizkus glede pravilne uporabe materialnega prava je višje sodišče opravilo po uradni dolžnosti (drugi odstavek 350. člena ZPP). Ta je pokazal, da odgovornost tožene stranke na temelju 4. člena in nasl. ZVPot ni podana.

9. Pojem proizvajalca ZVPot opredeljuje razmeroma široko. Tako se za proizvajalca po tem zakonu šteje

podjetje, ki izdeluje končne izdelke ali sestavne dele ali pridobiva osnovne surovine ali oseba, ki se s svojo firmo, blagovnim znakom ali drugim znakom razlikovanja na izdelku predstavlja kot njegov proizvajalec. Za proizvajalca se štejejo tudi uvoznik in distributer *izdelka*, predstavništvo proizvajalca v Republiki Sloveniji ali katerakoli druga oseba, ki daje videz, da je proizvajalec s tem, da blago označi s svojim imenom, blagovno znamko ali drugim znakom razlikovanja (enajsti odstavek 1. člena ZVPot).

10. Tožena stranka je bila po trditvah tožeče stranke proizvajalec izdelkov iz sistema P. Sodišče prve stopnje temu stališču ni pritrdilo – po izvedenem dokaznem postopku je ugotovilo, da je bila tožena stranka le prodajalec spornih izdelkov. Tožbeni zahtevek je zato zavrnilo že iz razloga pomanjkanja pasivne stvarne legitimacije tožene stranke.

11. Tožeča stranka v pritožbi kot zmotno napada odločitev sodišča prve stopnje, da tožena stranka ni bila proizvajalec spornih izdelkov. Vendar te navedbe niso pravno odločilne, saj, kot bo pojasnjeno v nadaljevanju, tudi če bi bila tožena stranka proizvajalec, ostale predpostavke odgovornosti proizvajalca za izdelek niso izpolnjene.

12. Za škodo odgovarja proizvajalec stvari z napako, kadar *napaka* na izdelku povzroči smrt, telesno poškodbo ali okvaro zdravja (prvi odstavek 4. člena ZVPot; enako prvi odstavek 9. člena Direktive št. 85/374/EGS). Za škodo, ki zaradi napake nastane na samem proizvodu (na primer stroški popravila, nezmožnost uporabe proizvoda, manjša vrednost proizvoda itn.) proizvajalec ne odgovarja; odgovarja lahko le za nastalo škodo na kakšni drugi stvari. Odgovarja le, če je poškodovana (druga) stvar (ki ni izdelek) običajno namenjena za osebno uporabo in jo je oškodovanec uporabljal pretežno za osebno uporabo (drugi odstavek 4. člena ZVPot; enako prvi b) odstavek 9. člena Direktive št. 85/374/EGS).

13. Protipožarni premaz iz sistema P. je bil izdelek in za škodo na izdelku proizvajalec ne odgovarja. Prav tako proizvajalec ne odgovarja za škodo, ki je nastala na jekleni konstrukciji objekta F. d. d., saj že iz trditev tožeče stranke izhaja, da je ta objekt (in v njem poškodovana jeklena konstrukcija) služil za gospodarske namene. Odgovornost proizvajalca za škodo na stvareh, ki se uporabljajo za gospodarske namene, pa je po direktivi izključena (direktiva omejuje svoje varstvo samo na zasebno sfero, prim. dr. Damjan Možina, Odgovornost proizvajalca za proizvod z napako: evropsko obligacijsko pravo izpodriva nacionalno pravo, Podjetje in delo, 2007, št. 1, str. 71 in nasl.). Posledično se tudi stroški, ki jih je imela tožeča stranka z odpravo napak na samih spornih izdelkih in poškodovani konstrukciji (stroški materiala in podizvajalcev, ki so posredno ali neposredno sodelovali pri odpravljanju napake), ne nanašajo na škodo na kakšni drugi premični stvari v smislu drugega odstavka 4. člena ZVPot.

14. Podrejeno višje sodišče pripominja, da je odgovornost za izdelek na temelju ZVPot podana le, kadar ima izdelek takšno napako, da njegova varnost ni takšna, kot jo lahko potrošnik ali kdo drug upravičeno pričakuje (prvi odstavek 6. člena in 11.a člen ZVPot; enako prvi odstavek 6. člena Direktive št. 85/374/EGS). Tožeča stranka pa škodne nevarnosti, ki bi pomenila, da je bil izdelek tožene stranke zaradi napak nevaren oziroma, da je predstavljal nevarnost za kogarkoli, ni zatrjevala.

15. Ker torej tožeča stranka ni uveljavljala škode, katere povračilo priznava ZVPot v zvezi z odgovornostjo za izdelke, in ker izdelek tožene stranke zaradi zatrjevanih napak sam po sebi ni bil nevaren, tožeča stranka na tej pravni podlagi ne more doseči povračila škode.

16. Drži sicer, da bi lahko tožeča stranka utemeljevala odškodninsko odgovornost odgovorne osebe zaradi napake na izdelku tudi na kakšni drugi pravni podlagi. Vendar je tožeča stranka izrecno zahtevala, da sodišče

presoja utemeljenost njenega odškodninskega zahtevka v zvezi z nastalo škodo (le) na temelju odgovornosti proizvajalca *izdelka* z napako (prim. npr. VI. točko prve pripravljalne vloge tožeče stranke in drugi odstavek na strani 7 XXII. točke četrte pripravljalne vloge tožeče stranke). Pri tem tožeča stranka vztraja še v pritožbi. V nadaljevanju pritožbe pa vseeno pripomni, da bi moralo sodišče prve stopnje zahtevkov po uradni dolžnosti presojati še z vidika drugih pravih podlag, npr. z vidika odškodninske odgovornosti prodajalca zaradi nepravilne izpolnitve pogodbenih obveznosti; prodajalčeve odgovornosti za napake, ki bi jo moralo presojati z vidika prevare na strani prodajalca; z vidika povrnitve škode po splošnih pravilih (poslovne) odškodninske odgovornosti tožene stranke; neupravičene obogatitve; prodajalčeve odgovornosti za stvarne napake; garancije za prodano stvar. Vendar se s tem pritožbenim stališčem ni mogoče strinjati. Kaj takega bi moralo sodišče storiti le, v kolikor bi tožeča stranka za katero od naštetih pravnih podlag podala relevantne navedbe. Da bi kaj takega storila, pritožnica ne trdi. Zadostnih navedb v smeri katerih od zgoraj izpostavljenih pravnih podlag tudi višje sodišče ne najde.

17. Izjema bi lahko kvečjemu veljala glede odgovornosti prodajalca za stvarne napake stvari. Tožeča stranka je namreč trdila, da zaradi napak toženkinih stvari zahteva povračilo stroškov sanacije, ki jo je izvedla na zahtevo njenega naročnika. Ta naj bi obsegala odpravo škode na objektu tožničinega naročnika in na stvari sami. Obe vrsti škod predstavljata pravno priznano škodo na temelju prodajalčeve odgovornosti za stvarno napako. Konkretno, stroški sanacije na objektu tožničinega naročnika po vsebini predstavljajo škodo zaradi zaupanja.¹ Za uveljavljanje odškodninskih zahtevkov za škodo zaradi zaupanja pa morajo biti izpolnjene enake predpostavke kot za prodajalčevo odgovornost za stvarne napake. Med drugim, da je zahtevek sodno uveljavljen v enoletnem (prekluzivnem) roku (Komentar OZ, str. 174).

18. Pri odgovoru na vprašanje kdaj začne ta rok teči, je sicer potrebno upoštevati, da ni nujno, da bi škoda zaradi zaupanja nastala hkrati z (neposredno) škodo, ki jo pomeni sama *napaka*, oziroma da bi za to škodo kupec lahko zvedel že takrat, ko ugotovi napako. Tako lahko ta škoda nastaja tudi po poteku enega leta od dneva, ko je kupec prodajalca obvestil o napaki. Zato je pri (primerni, smiselni) uporabi prvega odstavka 480. člena OZ za uveljavljanje odškodninskih zahtevkov za škodo zaradi zaupanja enoletni rok potrebno šteti od dneva, ko je ta škoda nastala, in ne že od dneva, ko je kupec prodajalca obvestil o napaki (Komentar OZ, str. 175, 176).

19. Po prepričanju višjega sodišča, je tožeči stranki škoda zaradi zaupanja nastala, ko so ji bile znane okoliščine, na podlagi katerih je mogla določiti višino stroškov odprave škode na dobrinah njenega naročnika. Iz tožbenih navedb izhaja, da je tožeča stranka o višini stroškov sanacije škode, ki je zaradi napak izdelkov iz sistem P. nastala njenemu naročniku, toženo stranko obvestila 3. 2. 2014 (l. št. 4 spisa). Najkasneje takrat je torej začel teči enoletni rok, v katerem bi morala tožeča stranka povračilo te škode sodno uveljavljati. Ta rok pa je tožeča stranka zamudila, saj je tožbo na sodišče vložila šele 5. 5. 2015.

20. Dodatno tožeča stranka z eventualnim zahtevkom na povrnitev škode zaradi zaupanja ne more uspeti, ker mora biti tudi za uveljavljanje te škode izpolnjena predpostavka, da je kupec jamčevalni zahtevek za odpravo napake oziroma za povrnitev stroškov odprave napake uveljavil v enem letu od dneva, ko je prodajalca obvestil o napaki (Komentar OZ str. 176). Ta predpostavka pa v konkretnem primeru ni bila izpolnjena – tožeča stranka je toženo stranko že dne 21. 3. 2012 obvestila o *napakah* na protipožarnem premazu P. (l. št. 3 spisa). Pomeni, da bi morala tožeča stranka jamčevalni zahtevek za povrnitev stroškov odprave napake na sami stvari sodno uveljaviti najkasneje do 21. 3. 2013. Dejansko pa je to storila šele več kot dve leti kasneje. S tem se obenem izkaže, da je tožeča stranka zamudila tudi rok za povračilo škode na stvari sami (ki ji je nastala, ker je morala neustrezen premaz nadomestiti z novim, brezhibnim).

21. Glede na navedeno je mogoče ugotoviti, da tudi če bi zahtevek presojali na (edinem še mogočem) temelju odgovornosti prodajalca za stvarne napake, tožeča stranka na tej podlagi ne bi mogla uspeti, ker je zahtevek vložila prepozno (na kar je tožečo stranko tožena stranka v svojih vlogah večkrat opozorila, gl. npr. I. št. 20, 58, 109 spisa).

22. Tožeča stranka je toženi stranki še očitala, da protipožarni premaz ni imel jasnih in natančnih navodil za uporabo. Vendar ta okoliščina ne predstavlja stvarne napake (prim. 459. členu OZ), ki je predpostavka za uveljavljanje jamčevalnega zahtevka po 458. členu OZ. Neobstoj primernih navodil za uporabo bi kvečjemu imel za posledico, da se tožena stranka za škodo, ki bi jo povzročila nepravilna uporaba, ne bi mogla razbremeniti odgovornosti za napako (prim. Komentar OZ, str. 135). Ker je tožeča stranka tožbo vložila prepozno, pa vprašanje odgovornosti tožene stranke za nastalo škodo in v zvezi s tem (ne)ustreznosti danih navodil niti ni (več) relevantno.

23. Pritožbene navedbe, da tožeča stranka ni označevala proizvodov skladno z zahtevami iz Tehničnega soglasja Slovenije, da je kršila načelo vestnosti in poštenja, ker je proizvode dobavila neposredno na gradbišče podjetja F. d. d. in ker oznake naj ne bi bile v slovenskem jeziku, za odločitev niso pravno odločilne (tudi če bi se te navedbe izkazale za resnične, zaradi tega tožeči stranki ni nastala škoda, ki jo vtožuje v tem postopku). Posledično tožeči stranki tudi ni bila kršena pravica do obravnavanja v postopku, ker se sodišče prve stopnje do teh navedb ni izrecno opredelilo.

24. Pritožba zoper I. točko izreka izpodbijane sodbe glede na vse navedeno ni utemeljena. Višje sodišče je zato pritožbo v tem delu zavrnilo in sodbo sodišča prve stopnje v I. točki izreka (čeprav iz drugih razlogov) potrdilo (353. člen ZPP).

Glede stroškov postopka:

25. Sodišče prve stopnje je na naroku z dne 16. 11. 2016 odločilo, da 6. pripravljalne vloge tožene stranke kot nedovoljene ne bo upoštevalo, zato ji nagrade zanjo, ki z 22 % DDV zneso 531,98 EUR, ne bi smelo priznati (na kar utemeljeno opozarja pritožnica, tožena stranka pa temu stališču v odgovoru na pritožbo tudi ne nasprotuje). Višje sodišče je zato II. točko izreka spremenilo tako, da je znesek 7.259,16 EUR nadomestilo z zneskom 6.727,18 EUR.

26. Višje sodišče nadalje pritrjuje pritožnici, da odločitve sodišča prve stopnje glede stroškov stranskega intervenienta ni mogoče preizkusiti – iz obrazložitve sodbe ni jasno, katere materialne stroške je sodišče stranskemu intervenientu priznalo in zakaj so bili potrebni. To pomanjkljivost pa je glede na okoliščine primera lahko višje sodišče odpravilo tako, da je samo napolnilo razloge o (ne)upravičenosti stranskega intervenienta do povračila priglašenih stroškov. In sicer je višje sodišče po vpogledu v spis ugotovilo, da je stranski intervenient v dveh vlogah v zvezi s povračilom stroškov navedel (le): "materialni stroški 30,00 EUR oziroma 5,00 EUR (fotokopiranje, poština, papir)". Za stroške fotokopiranja in papirja v priglašeni višini pa je že na prvi pogled očitno, da so pretirani, glede na to, da vlogi obsegata zgolj 6 strani, kar v treh izvodih zneso 18 strani. Prav tako stranski intervenient ni izkazal stroškov poštne, saj (na ovojnicah) ni mogoče preveriti koliko je ta dejansko znašala. Do povračila teh stroškov zato stranski interevenient (ker ni izkazal njihove višine) ni upravičen. Zmotna pa je tudi odločitev sodišča prve stopnje v delu, v katerem je pooblaščenki stranskega intervenienta priznalo potne stroške po kriteriju kilometrine. Ker slednja ni odvetnica, bi ji skladno s Pravilnikom o povrnitvi stroškov v pravnem postopku lahko priznalo le prevoz z najcenejšim javnim sredstvom (prim. drugi odstavek 18. člena v zvezi s 5., 6. in 7. členom Pravilnika), kar je v konkretnem primeru vlak. Cena povratne vozovnice znaša 13,18 EUR (2 x 6,59 EUR), kar za tri naroke

znese 39,54 EUR. Višje sodišče je zato pritožbi ugodilo tudi v III. točki izreka tako, da je znesek 201,50 EUR nadomestilo z zneskom 39,54 EUR.

27. Tožeča stranka je v pritožbi zahtevala povrnitev pritožbenih stroškov, vendar v zahtevi ni navedla stroškov, za katere zahteva povračilo. Ker s tem ni izpolnila kriterijev, ki jih za povračilo stroškov zahteva drugi odstavek 163. člena ZPP, je višje sodišče njen zahtevek za povračilo pritožbenih stroškov zavrnilo. Ker tožena stranka v odgovoru na pritožbo ni navedla nobenega pomembnega dejstva, s katerim se višje sodišče ne bi seznanilo že iz podatkov spisa ter s katerim bi pripomogla k rešitvi pritožbe, je višje sodišče odločilo, da stroške odgovora na pritožbo krije tožena stranka sama, saj ti stroški za pritožbeni postopek niso bili potrebni (prvi in drugi odstavek 165. člena ZPP v zvezi s prvim odstavkom 155. člena ZPP).

¹ Značilnost škode zaradi zaupanja imajo v razmerju med kupcem in prodajalcem vsi zahtevki, ki jih zaradi napak stvari do kupca uveljavljajo njegovi (končni) kupci (gl. N. Plavšak, OZ s komentarjem, 3. knjiga, str. 174, v nadaljevanju Komentar OZ).

Datum zadnje spremembe: 22.07.2019